Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (teine koda laiendatud koosseisus)

23. aprill 2018 *

Institutsiooniline õigus – Euroopa kodanikualgatus – Teaduspoliitika – Rahvatervis – Arengukoostöö – Sellise tegevuse liidupoolne rahastamine, millega kaasneb inimembrüote hävitamine – Määruse (EL) nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel esitatud komisjoni teatis – Tühistamishagi – Kohtumenetlusteovõime – Vaidlustatav akt – Osaline vastuvõetamatus – Kohtulik kontroll – Põhjendamiskohustus – Ilmne hindamisviga

Kohtuasjas T-561/14,

European Citizens' Initiative One of Us ja teised hagejad, kelle nimed on esitatud lisas [1], esindaja: advokaat C. de La Hougue, hiljem advokaat J. Paillot, veel hiljem *barrister* P. Diamond,

hagejad,

keda toetab:

Poola Vabariik, esindajad: M. Szwarc, A. Miłkowska ja B. Majczyna,

menetlusse astuja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: J. Laitenberger ja H. Krämer,

kostja,

keda toetavad:

Euroopa Parlament, esindajad: U. Rösslein ja E. Waldherr, hiljem U. Rösslein ja R. Crowe,

ja

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: E. Rebasti ja K. Michoel,

menetlusse astujad,

mille ese on ELTL artikli 263 alusel esitatud nõue, milles palutakse tühistada komisjoni 28. mai 2014. aasta teatis COM(2014) 355 final Euroopa kodanikualgatuse „Üks meist" kohta,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

1 Teiste hagejate loetelu on lisatud üksnes kohtuotsuse sellele versioonile, mis saadetakse pooltele.

ÜLDKOHUS (teine koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: koja president M. Prek, kohtunikud E. Buttigieg (ettekandja), F. Schalin, B. Berke ja M. J. Costeira,

kohtusekretär: ametnik L. Grzegorczyk,

arvestades menetluse kirjalikku osa ja 16. mai 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

Euroopa kodanikualgatusega „Üks meist“ seotud menetlus

1 Euroopa Komisjon registreeris 11. mail 2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 211/2011 kodanikualgatuse kohta (ELT 2011, L 65, lk 1) artikli 4 lõike 2 alusel kavandatud Euroopa kodanikualgatuse (edaspidi „kodanikualgatus“) nimega „Uno di noi“ (Üks meist) registreerimisnumbriga ECI(2012) 000005 (edaspidi „vaidlusalune kodanikualgatus“).

2 Vaidlusaluse kodanikualgatuse sisu on selleks otstarbeks komisjoni loodud elektroonilise registri kohaselt „[i]nimväärikuse, õiguse elule ning iga inimese terviklikkuse juriidiline kaitse eostamise hetkest alates nendes [Euroopa Liidu] poolt teostatavates poliitikates, kus taoline kaitse on eriti oluline“.

3 Vaidlusaluse kodanikualgatuse eesmärgid olid kõnealuses registris kirjeldatud järgmiselt:

„Inimembrüo väärib oma väärikuse ja terviklikkuse kaitset. Seda kinnitab [Euroopa Liidu Kohtu] otsus Brüstle kaasuse kohta, mis defineerib inimembrüo kui inimolendi arengu alguspunkti. Tagamaks nende alade järjepidevuse, kus on kaalul inimembrüo elu, peab [Euroopa Liit] keelama ning lõpetama nende tegevuste rahastamise, mis eeldatavasti hävitavad inimembrüoid, eriti puudutab see teadusuuringuid, arengukoostööd ning rahvatervist.“

4 Aluslepingute sätted, mida vaidlusaluse kodanikualgatuse korraldajad pidasid asjakohaseks, on ELL artiklid 2 ja 17 ning ELTL artikli 4 lõiked 3 ja 4 ning artiklid 168, 180, 182, 209, 210 ja 322.

5 Vaidlusaluse kodanikualgatuse raames tehti ettepanek kolme EL õigusakti muutmise kohta.

6 Esiteks tehti ettepanek lisada nõukogu 25. juuni 2002. aasta määrusesse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT 2002, L 248, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 74), artikkel, mis sätestab, et „Euroopa Liidu eelarvest ei rahastata tegevusi, mille puhul hävitatakse inimembrüoid või mis eeldavad nende hävitamist“.

7 Teiseks tehti ettepanek lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 [KOM(2011) 809 (lõplik)], artikli 16 lõike 3 punkti d säte, mille kohaselt selle raamprogrammi raames ei rahastata valdkondi, nagu „teadustegevus, millega kaasneb inimembrüote hävitamine muu hulgas tüvirakkude saamiseks, ning uuringud, kus inimese embrüonaalseid tüvirakke kasutatakse järgnevates etappides nende saamiseks“.

8 Kolmandaks tehti ettepanek lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1905/2006, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend (ELT 2006, L 378, lk 41), artiklile 2 lõige 5, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva määruse alusel ei kasutata liidu arenguabi abortide otseseks ega kaudseks rahastamiseks organisatsioonide kaudu, mis propageerivad või edendavad abordi tegemist. Ühtki käesolevas määruses esinevat viidet reproduktiiv- ja seksuaaltervishoiule ning sellega seonduvatele õigustele, teenustele, kaupadele, haridusele ja teabele, mida käsitletakse rahvusvahelise rahvastiku- ja arengukonverentsi põhimõtetes, tegevusprogrammis ja Kairo tegevuskavas ning aastatuhande arengueesmärkides, eriti emade tervishoidu ja suremust käsitlevas 5. arengueesmärgis, ei tohi tõlgendada kui õiguslikku alust EL vahendite kasutamiseks abortide otsese või kaudse rahastamise eesmärgil.“

9 Vaidlusaluse kodanikualgatuse korraldajad esitasid 28. veebruaril 2014 määruse nr 211/2011 artikli 9 alusel kodanikualgatuse komisjonile.

10 Komisjon võttis 9. aprillil 2014 kooskõlas määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktiga b vaidlusaluse kodanikualgatuse korraldajad vastu.

11 Vaidlusaluse kodanikualgatuse korraldajatele anti 10. aprillil 2014 määruse nr 211/2011 artikli 11 alusel võimalus tutvustada oma algatust avalikul kuulamisel Euroopa Parlamendis.

12 Komisjon võttis 28. mail 2014 määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel vaidlusaluse kodanikualgatuse kohta vastu teatise COM(2014) 355 final (edaspidi „vaidlustatud teatis“). Komisjon esitas nimetatud teatises järeldused, mille kohaselt ei tule vaidlusaluse kodanikualgatuse suhtes meetmeid võtta.

Vaidlustatud teatise sisu

13 Vaidlustatud teatis on jagatud neljaks osaks.

14 Punktis 1 „Sissejuhatus“ on komisjon esitanud eelkõige vaidlusaluse kodanikualgatuse sisu ja eesmärgid ning kolm õigusaktide muudatusettepanekut.

15 Vaidlustatud teatise punkt 2 kannab pealkirja „Ülevaade olukorrast“.

16 Vaidlustatud teatise punktis 2.1 „Inimväärikus EL õigusaktides“ loetles komisjon liidu õigusakte, mis puudutavad inimväärikuse austamist, ja märkis, et kõik liidu õigusaktid ja kõik liidu kulutused peavad vastama kõnealustele aluslepingutele ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartale ning need peavad seepärast austama inimväärikust, õigust elule ja õigust isikupuutumatusele. See kehtib ka liidu õigusaktide ja kulutuste kohta, mis hõlmavad inimese embrüonaalsete tüvirakkudega seotud teadusuuringuid ja arengukoostööd. Komisjon märkis samuti, et Euroopa Kohus täpsustas 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuses Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669), millele korraldajad viitasid seoses vaidlusaluse kodanikualgatuse eesmärkide kirjeldusega, et „[Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 1998. aasta direktiivi 98/44/EÜ biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse kohta (EÜT 1998, L 213, lk 13; ELT eriväljaanne 13/20, lk 395)] ei reguleeri inimembrüote kasutamist teadusuuringutes“ ning „selle direktiivi ese on ainult biotehnoloogiliste leiutiste patentsus“. Komisjon märkis, et küsimust, kas selliseid uuringuid võib läbi viia ja rahastada, selles ei käsitleta.

17 Teatise punkt 2.2 kannab pealkirja „Inimese embrüonaalsete tüvirakkudega seotud teadusuuringud“. Komisjon andis selles punktis ülevaate tüvirakkudega seotud teadusuuringute kohta (punkt 2.2.1), liikmesriikide ning liidu pädevuse ja tegevuse kohta selles valdkonnas (punktid 2.2.2 ja 2.2.3).

18 Mis puutub liidu pädevusse, siis esitles komisjon EL teadusuuringute ja innovatsiooni programmi „Horisont 2020“, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määruses (EL) nr 1291/2013, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1982/2006/EÜ (ELT 2013, L 347, lk 104), ning selgitas, et selle programmi elluviimisel tuleb järgida ranget eetikaraamistikku, mis hõlmab nn kolmekordse tagatise süsteemi, mis koosneb järgmistest elementidest. Esiteks tuleb juhinduda siseriiklikest õigusaktidest – EL projektide puhul tuleb järgida selle riigi õigusakte, kus teadusuuringuid läbi viiakse. Teiseks tuleb kõik projektid eksperdihinnangute alusel teaduslikult valideerida ja need peavad läbima range eetikakontrolli. Kolmandaks ei tohi EL vahendeid kasutada uute tüvirakuliinide loomiseks ega teadusuuringuteks, mille käigus hävitatakse embrüoid muu hulgas tüvirakkude saamiseks.

19 Vaidlustatud teatise punkt 2.3 kannab pealkirja „Arengukoostöö“ ning selles on pärast sissejuhatavat osa emade ja laste tervishoiu kohta arengumaades (punkt 2.3.1) antud ülevaade EL liikmesriikide (punkt 2.3.2) ning liidu (punkt 2.3.3) pädevuse ja tegevuse kohta emade ja laste tervishoius.

20 Komisjon märkis, et EL liikmesriigid juhinduvad emade ja laste tervishoiu valdkonna arengukoostöös aastatuhande arengueesmärkidest ja rahvusvahelise rahvastiku- ja arengukonverentsi tegevusprogrammist. Komisjon lisas, et rahvusvahelise rahvastiku- ja arengukonverentsi tegevusprogrammis täheldatakse, et ohtlikud abordid on oluline rahvatervisega seotud probleem, ning esmatähtsaks peetakse soovimatute raseduste ennetamist. Aborti ei tohiks mingil juhul propageerida kui pereplaneerimise meetodit ning abordiga seotud tervishoius tuleb lähtuda iga riigi õigusraamistikust. Rahvusvahelisel rahvastiku- ja arengukonverentsil toonitati, et kui abordi tegemine ei ole seadusega vastuolus, tuleks seda teha ohutult. Komisjon märkis lisaks, et aastatuhande arengueesmärkidest on nüüd saanud üleilmse arengupoliitika kriteeriumid. Aastatuhande neljas arengueesmärk on vähendada alla viieaastaste laste suremust kahe kolmandiku võrra ning aastatuhande viies arengueesmärk on vähendada emade suremust ajavahemikul 1990–2015 kolmveerandi võrra ja saavutada reproduktiivtervishoiu üldine kättesaadavus.

21 Mis puutub liidu pädevusse ja tegevusse, siis osutas komisjon EL toimimise lepingu sätetele arengukoostöö ja selle koostöö peamiste rahastamisvahendite kohta. Komisjon tuvastas ka EL arenguabi prioriteedid tervishoiusektoris, mille hulka kuuluvad seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenused, käsitledes eraldi kontrolli EL arengutoetuste kasutamise üle.

22 Teatise punkt 3 kannab pealkirja „Kõnealuse Euroopa kodanikualgatuse taotluste hindamine“.

23 Vaidlustatud teatise punktis 3.1 „Üldised tähelepanekud“ tuletas komisjon meelde vaidlusaluse kodanikualgatuse eesmärke ja käsitles määruse nr 1605/2002 muutmise taotlust. Sellega seoses märkis komisjon, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määruse (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 (ELT 2012, L 298, lk 1) (edaspidi „finantsmäärus“), artiklis 87 on sätestatud, et kõik EL kulutused peavad olema kooskõlas aluslepingutega ja põhiõiguste hartaga. Seega on komisjoni sõnul finantsmäärusega juba tagatud, et kõikide EL kulutuste, sealhulgas teadusuuringute, arengukoostöö ja rahvatervise valdkonnas tehtavate kulutuste puhul tuleb austada inimväärikust, õigust elule ja õigust isikupuutumatusele. Komisjon lisas, et finantsmääruse eesmärk on kehtestada üldised finantseeskirjad, milles ei käsitleta konkreetseid EL poliitikavaldkondi, vaid üldiselt eelkõige EL eelarve kinnitamist ja rakendamist.

24 Vaidlustatud teatise punktis 3.2 „Inimese embrüonaalsete tüvirakkudega seotud teadusuuringud“ käsitles komisjon vaidlusaluse kodanikualgatuse teist seadusandlikku muudatusettepanekut. Sellega seoses märkis komisjon, et raamprogrammi „Horisont 2020“ käsitlevad õigusaktid sisaldavad üksikasjalikke sätteid EL toetuse kohta inimese embrüonaalsete tüvirakkudega seotud teadusuuringuteks. Ta märkis ka, et nimetatud õigusaktid on hiljutised ning liidu kaasseadusandjad – Euroopa Parlament ja nõukogu – on võtnud arvesse tüvirakke hõlmavate uuringutega seotud eetilisi

kaalutlusi, liidu loodavat lisaväärtust ja võimalikku tervisealast kasu. Komisjon osutas ka nn kolmekordse tagatise süsteemi olemasolule (vt eespool punkt 18). Komisjon järeldas samas punktis, et raamprogrammi Horizon 2020 sätted on juba vastavuses korraldajate mitme olulise taotlusega, eelkõige taotlustega, et liit ei rahastaks inimembrüote hävitamist ja kehtestaks asjakohased kontrollimeetmed. Komisjon leidis siiski, et korraldajate taotlust mitte rahastada liidu vahenditest inimese embrüonaalsete tüvirakkude liinide loomise järgseid teadusuuringuid ei saa rahuldada. Komisjon märkis selle kohta, et ta on võtnud raamprogrammi Horizon 2020 kohta ettepaneku esitamisel arvesse kõikide tüvirakke hõlmavate uuringutega seotud eetilisi kaalutlusi, võimalikku tervisealast kasu ja liidu tasandil antavast toetusest tulenevat lisaväärtust ning et kaasseadusandjad võtsid institutsioonidevahelistel läbirääkimistel demokraatlikult saavutatud kokkuleppe alusel selle ettepaneku vastu.

25 Vaidlustatud teatise punktis 3.3 „Arengukoostöö“ käsitles komisjon vaidlusaluse kodanikualgatuse kolmandat seadusandlikku ettepanekut. Ta märkis kõigepealt, et vaidlusaluse kodanikualgatuse eesmärk on vähendada arengumaades tehtavate abortide arvu. Komisjon täpsustas sellega seoses, et arenguabi andmisel partnerriikide tervishoiusektoris toetatakse integreeritud teenuseosutamist, mis hõlmab järjepidevaid seksuaal-, reproduktiiv-, emade, vastsündinute ja laste tervishoiu teenuseid, või antakse eelarvetoetust, et aidata riikidel tõhustada riiklike tervishoiuteenuste osutamist. Komisjoni sõnul aitab kõnealune toetus kaasa abortide arvu vähendamisele, sest see parandab ohutute ja kvaliteetsete teenuste, sealhulgas kvaliteetsete pereplaneerimisteenuste, rasestumisvastaste vahendite ja hädaabiravimite ning tervikliku seksuaalhariduse kättesaadavust. Komisjon märkis, et liit austab toetust andes täielikult partnerriikide suveräänseid otsuseid selle kohta, milliseid tervishoiuteenuseid osutatakse ja mil viisil seda tehakse, kui need otsused on kooskõlas inimõigusi käsitlevate kokkulepitud põhimõtetega. Ta märkis, et seepärast ei poolda komisjon abi eraldamist üksnes teatud kindlate teenuste osutamiseks, sest see raskendaks riigi tervishoiustrateegia tõhusat ja laiahaardelist toetamist.

26 Teatise punkt 4 „Järeldused“ kujutab sisuliselt endast eespool esitatud seisukohtade kokkuvõtet.

27 Komisjon jõudis vaidlustatud teatise punktis 4.1 „Üldised järeldused“ veendumusele, et ta ei näe vajadust teha finantsmääruse muutmise ettepanekut.

28 Vaidlustatud otsuse punktis 4.2 „Inimese embrüonaalsete tüvirakkudega seotud teadusuuringud“ väljendas komisjon arvamust, et programmi „Horisont 2020“ sätted on juba vastavuses korraldajate mitme olulise taotlusega, eelkõige taotlustega, et liit ei rahastaks inimembrüote hävitamist ja kehtestaks asjakohased kontrollimeetmed. Komisjon leiab samas, et korraldajate taotlust mitte rahastada liidu vahenditest inimese embrüonaalsete tüvirakkude liinide loomise järgseid teadusuuringuid ei saa rahuldada.

29 Komisjon leidis vaidlustatud teatise punktis 4.3 „Arengukoostöö“, et arengumaades tehtavate abortide rahastamise keeld piiraks liidu võimekust aastatuhande arengueesmärkide täitmisel, eelkõige seoses emade tervishoiuga, ning rahvusvahelise rahvastiku- ja arengukonverentsi hiljuti nii rahvusvahelisel kui ka EL tasandil taaskinnitatud eesmärkide täitmisel.

30 Komisjon märkis vaidlustatud teatise punkti 4.3 viiendas lõigus, et vastavalt määruse nr 211/2011 artikli 10 lõikele 2 teatatakse teatisest algatuse korraldajatele, Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning see avalikustatakse.

Menetlus ja poolte nõuded

31 Hagejad on üksus nimega Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“ ja seitse füüsilist isikut, kes on vaidlusaluse kodanikualgatuse korraldajad ning moodustavad selle kodanike komitee määruse nr 211/2011 artikli 2 punkti 3 ja artikli 3 lõike 2 esimene lõigu tähenduses.

32 Hagejad esitasid käesoleva hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 25. juulil 2014. Hagis ei nõuta üksnes vaidlustatud teatise, vaid teise võimalusena ka määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c tühistamist. Selles oli märgitud kostjateks parlament, nõukogu ja komisjon.

33 Komisjon esitas 29. jaanuaril 2015 kostja vastuse.

34 Üldkohtu kantseleisse vastavalt 6. ja 9. veebruaril 2015 saabunud eraldi dokumentides esitasid parlament ja nõukogu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel vastuvõetamatuse vastuväite. Nad palusid, et hagi jäetaks vastuvõetamatuse tõttu neid puudutavas osas läbi vaatamata.

35 Üldkohtu kantseleisse vastavalt 6. ja 9. veebruaril 2015 saabunud eraldi dokumentides palusid parlament ja nõukogu juhul, kui hagi tunnistatakse neid puudutavas osas vastuvõetamatuks, luba astuda komisjoni nõuete toetuseks menetlusse.

36 International Planned Parenthood Federation esitas 17. märtsil 2015 Üldkohtu kantseleisse saabunud dokumendiga avalduse astuda komisjoni, parlamendi ja nõukogu nõuete toetuseks menetlusse.

37 Marie Stopes International esitas 3. aprillil 2015 Üldkohtu kantseleisse saabunud dokumendiga avalduse astuda komisjoni, parlamendi ja nõukogu nõuete toetuseks menetlusse.

38 Hagejad esitasid 14. aprillil 2015 repliigi, milles nad tõid esile oma seisukohad vastuvõetamatuse vastuväidete kohta.

39 Komisjon esitas vasturepliigi 4. juunil 2015.

40 Üldkohtu esimene koda jättis 26. novembri 2015. aasta määrusega One of Us jt *vs*. komisjon (T-561/14, ei avaldata, EU:T:2015:917) hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata osas, milles see oli suunatud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c vastu, mille tagajärjel ei olnud parlament ja nõukogu esimeses kohtuastmes toimuvas menetluses enam kostjad.

41 Üldkohtu esimese koja president rahuldas 30. novembri 2015. aasta määrusega parlamendi ja nõukogu menetlusse astumise avaldused, täpsustades, et neil on 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 116 lõikes 6 ette nähtud õigused.

42 Üldkohtu kantseleisse 16. jaanuaril 2016 saabunud dokumendis palus Poola Vabariik luba astuda hagejate nõuete toetuseks menetlusse.

43 Üldkohtu esimese koja president jättis 16. märtsi 2016. aasta määrusega One of Us jt *vs*. komisjon (T-561/14, EU:T:2016:173) rahuldamata menetlusse astumise avaldused, mille olid esitanud International Planned Parenthood Federation ja Marie Stopes International. Lisaks märkis ta, et hagejad olid väärkasutanud nende üksuste esitatud menetlusse astumise avaldusi, kuritarvitades seeläbi kohtumenetlust, ning võttis seda kuritarvitust Üldkohtu kodukorra artikli 135 lõike 2 alusel kohtukulude jaotamisel arvesse.

44 Üldkohtu esimese koja president rahuldas 17. märtsi 2016. aasta otsusega Poola Vabariigi menetlusse astumise avalduse, täpsustades, et tal on 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 116 lõikes 6 ette nähtud õigused.

45 Kuna Üldkohtu kodade koosseisu kodukorra artikli 27 lõike 5 alusel muudeti ja ettekandja-kohtunik kuulub nüüd teise koja koosseisu, siis määrati käesolev kohtuasi sellele kojale.

46 Ettekandja-kohtuniku ettepanekul esitas Üldkohus (teine koda) 28. novembril 2016 kodukorra artiklis 89 sätestatud menetlust korraldavate meetmete raames pooltele kirjaliku küsimuse, millele pooled vastasid määratud tähtaja jooksul.

47 Teise koja ettepanekul otsustas Üldkohus 14. detsembril 2016 kodukorra artikli 28 alusel suunata kohtuasja laiendatud koosseisule.

48 Ettekandja-kohtuniku ettepaneku alusel otsustas Üldkohus (teine koda laiendatud koosseisus) 11. jaanuaril 2017 avada menetluse suulise osa.

49 Üldkohtu teise koja president rahuldas 9. märtsi 2017. aasta otsusega hagejate esitatud palve lükata kohtuistung edasi.

50 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu küsimustele kuulati ära 16. mai 2017. aasta kohtuistungil.

51 Hagejad, keda toetab Poola Vabariik, paluvad Üldkohtul:

– tühistada vaidlustatud teatis;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

52 Komisjon, keda toetavad parlament ja nõukogu, palub Üldkohtul:

– jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ning igal juhul põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja hagejatelt.

Õiguslik käsitlus

Vastuvõetavus

Hagi vastuvõetavus niivõrd, kui selle on esitanud üksus Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“

53 Kõigepealt olgu meenutatud, et küsimust hageja menetlusteovõime ning tema õiguse kohta kasutada õiguskaitsevahendeid võib liidu kohus analüüsida omal algatusel, niivõrd kui see puudutab asja läbivaatamist takistavat avalikul huvil põhinevat asjaolu (vt selle kohta 3. juuli 2007. aasta kohtuotsus Au Lys de France *vs.* komisjon, T-458/04, ei avaldata, EU:T:2007:195, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Käesoleval juhul tuleb oma algatusel analüüsida, kas üksusel Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“ on vaidlustatud teatise ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel tühistamise nõudes liidu kohtus menetlusteovõime.

55 Põhikohtuasja pooltele on antud võimalus esitada Üldkohtu kirjalikule küsimusele (vt eespool punkt 46) antavas vastuses sellega seoses oma seisukoht. Nimetatud küsimust arutati ka kohtuistungil.

56 Hagejad väitsid sisuliselt, et hagi on niivõrd, kui selle on esitanud Euroopa kodanikualgatus „One of Us“, vastuvõetav, ja tuginesid selle seisukoha põhjendamisel 3. veebruari 2017. aasta kohtuotsusele Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe *vs.* komisjon (T-646/13, EU:T:2017:59). Teise võimalusena väitsid nad, et hagi on igal juhul vastuvõetav niivõrd, kui selle on esitanud seitse füüsilist isikut, kes on vaidlusaluse kodanikualgatuse korraldajad ja moodustavad selle kodanike komitee.

57 Komisjon väitis, et Euroopa kodanikualgatusel „Üks meist“ puudub liidu kohtus menetlusteovõime ning hagi esitamise õigus on vaid nimetatud seitsmel füüsilisel isikul.

58 ELTL artikli 263 neljanda lõigu sõnastusest ilmneb, et selle sätte alusel võivad tühistamishagi esitada ainult füüsilised isikud ja üksused, millel on iseseisev õigusvõime.

59 Siiski on leidnud kinnitust, et teatavatel konkreetsetel juhtudel saab ka üksust, millel liikmesriigi või kolmanda riigi õiguse kohaselt puudub iseseisev õigusvõime, käsitada ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses „juriidilise isikuna“ ning tal võib olla õigus esitada selle sätte alusel tühistamishagi (vt selle kohta 28. oktoobri 1982. aasta kohtuotsus Groupement des Agences de voyages *vs.* komisjon, 135/81, EU:C:1982:371, punktid 9–12, ja 18. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus PKK ja KNK *vs.* nõukogu, C-229/05 P, EU:C:2007:32, punktid 109–112). Nii on see eelkõige siis, kui liit ja selle institutsioonid käsitlevad asjaomast üksust nende aktides ja tegevuses eraldi subjektina, kellel võivad olla eraldi õigused, kellele võib panna kohustusi või kelle suhtes võib kohaldada piiranguid.

60 Käesoleval juhul ei ilmne esiteks toimikust, et üksus Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“ on mõne liikmesriigi või kolmanda riigi õiguse kohaselt juriidiline isik. Sellega seoses olgu märgitud, et vastuseks Üldkohtu kantselei palvele tõendada selle üksuse juriidilise isiku staatust esitasid hagejad üksnes väljavõtte komisjoni loodud veebipõhisest Euroopa kodanikualgatuste registrist, milles on vaidlusalune kodanikualgatus nimetatud.

61 Lisaks ei nähtu määrusest nr 211/2011, et määrusega antakse kodanikualgatusele juriidilise isiku staatus, käsitledes viimast eraldi subjektina. Ainsad isikud, kes konkreetselt osalevad komisjoni menetluses (eelkõige määruse nr 211/2011 artiklid 3–6 ja 8–11), vastutavad kahju eest, mida nad kodanikualgatuse korraldamisel põhjustavad (määruse nr 211/2011 artikkel 13), kelle suhtes kohaldatakse sanktsioone määruse nr 211/2011 rikkumise eest (määruse nr 211/2011 artikkel 14), keda komisjon teavitab kodanikualgatuse registreerimisest keeldumise põhjustest ja kättesaadavatest võimalikest kohtulikest ja kohtuvälistest õiguskaitsevahenditest (määruse nr 211/2011 artikli 4 lõike 3 teine lõik) ja kellele määruse nr 211/2011 artikli 10 alusel teatatakse komisjoni teatisest, on asjaomase kodanikualgatuse korraldajad, see tähendab vastavas kodanike komitees olevad füüsilised isikud.

62 Lõpuks ei nähtu ühestki õigusaktist ega komisjoni käitumisest, et üksust Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“ käsitletakse eraldi subjektina. Peale selle ei ole hagejad sellise kohtlemise tõendamiseks osutanud ühelegi asjaolule.

63 Seega tuleb järeldada, et üksusel Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“ ei ole liidu kohtus menetlusteovõimet.

64 Seda järeldust ei sea kahtluse alla ka 3. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe *vs.* komisjon (T-646/13, EU:T:2017:59), millele hagejad tuginevad. Nimelt piisab, kui märkida, et selles kohtuasjas oli hagejaks Euroopa kodanikualgatuse kodanike komitee (*Bürgerausschuss*), mis koosneb seitsmest füüsilisest isikust, kelle nimed olid hagiavalduses välja toodud, mitte asjaomane kodanikualgatus.

65 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb hagi tunnistada vastuvõetamatuks osas, milles selle esitajaks oli üksus Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“, ilma et see piiraks hagi vastuvõetavust osas, milles see on esitatud ka seitsme füüsilise isiku poolt, kes moodustavad vaidlusaluse Euroopa kodanikualgatuse kodanike komitee.

Vaidlustatud teatise vaidlustatavus ELTL artikli 263 tähenduses

66 Esitamata formaalset vastuvõetamatuse vastuväidet 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 114 alusel, väidab komisjon, et hagi on vastuvõetamatu, kuna vaidlustatud teatis ei ole akt, mille vastu saab ELTL artikli 263 alusel esitada tühistamishagi.

67 Hagejad vaidlevad komisjoni argumentidele vastu.

68 Tuleb meenutada, et ELTL artiklil 263 põhinev tühistamishagi võib sõltumata nende laadist või vormist esitada liidu institutsioonide kõikide aktide vastu, mille eesmärk on tekitada siduvaid õiguslikke tagajärgi viisil, mis võib hageja huve riivata, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis (11. novembri 1981. aasta kohtuotsus IBM *vs.* komisjon, 60/81, EU:C:1981:264, punkt 9; 9. septembri 2015. aasta kohtuotsus Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro *vs.* komisjon, C-506/13 P, EU:C:2015:562, punkt 16, ja 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Mallis jt *vs.* komisjon ja EKP, C-105/15 P–C-109/15 P, EU:C:2016:702, punkt 51).

69 Komisjon väidab, et vaidlustatud teatis ei ole vormilt ega laadilt akt, mille eesmärk on tekitada siduvaid õiguslikke tagajärgi, ning veel vähem võib see riivata hagejate huve, tuues kaasa selge muutuse nende õiguslikus seisundis. Nimelt ei ole vaidlustatud teatises ette nähtud kohustusi, rääkimata hagejatele pandud kohustustest, ning sellega ei reguleerita ka nende õiguslikku seisundit ega nende õigusi. Tegemist on pigem komisjoni aktiga, mis kajastab komisjoni teatavat käitumisjoont, ning seda ei saa käsitada nii, et selle eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi. Oma argumentide toetuseks viitab komisjon 6. aprilli 2000. aasta kohtuotsusele Hispaania *vs.* komisjon (C-443/97, EU:C:2000:190) ja 20. mai 2010. aasta kohtuotsusele Saksamaa *vs.* komisjon (T-258/06, EU:T:2010:214).

70 Nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, tuleb selle kindlakstegemiseks, kas akt tekitab õiguslikke tagajärgi, lähtuda selle eesmärgist, sisust, olemusest ning faktilisest ja õiguslikust kontekstist, milles see akt tehti (8. märtsi 2012. aasta kohtumäärus Octapharma Pharmazeutika *vs.* EMA, T-573/10, ei avaldata, EU:T:2012:114, punkt 30; vt selle kohta ka 13. juuni 1991. aasta kohtumäärus Sunzest *vs.* komisjon, C-50/90, EU:C:1991:253, punktid 12 ja 13, ning 26. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Internationaler Hilfsfonds *vs.* komisjon, C-362/08 P, EU:C:2010:40, punkt 58).

71 Käesoleval juhul on tühistamishagi ese vaidlustatud teatis, milles komisjon võttis vaidlusaluse kodanikualgatuse suhtes lõpliku seisukoha õigusakti ettepanekut mitte esitada. Kõnealuse kodanikualgatuse raames tehti ettepanek muuta kolme liidu õigusakti ja muudatuste sisu oli täpselt määratletud. Seetõttu on asjakohane teha kindlaks, kas kõnealune teatis kujutab endast vaidlustatavat akti eespool punktides 68 ja 70 viidatud kohtupraktika tähenduses.

72 ELL artikli 11 lõikest 4 ja määruse nr 211/2011 põhjendusest 1 tuleneb, et vähemalt miljon liidu kodanikku märkimisväärsest arvust liikmesriikidest võivad pöörduda otse komisjoni poole taotlusega, milles komisjoni kutsutakse üles esitama liidu õigusakti ettepanek aluslepingute rakendamiseks, andes neile sarnase õiguse, nagu on parlamendil ELTL artikli 225 ja nõukogul ELTL artikli 241 alusel. Nagu on määruse nr 211/2011 põhjenduses 1 märgitud, on selle õiguse eesmärk liidu demokraatias kodanike osalemise abil tugevdada liidu kodanikuühiskonda ja tõhustada liidu demokraatlikku toimimist (vt 3. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe *vs.* komisjon, T-646/13, EU:T:2017:59, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika). Seda liidu kodanikele antud õigust reguleerib määrus nr 211/2011.

73 Määrusega nr 211/2011 kehtestatakse sellise kodanikualgatuse esitamise kord ja tingimused. Põhjenduses 8 täpsustatakse, et vaja on vähemalt minimaalsel tasemel organiseeritud struktuuri, ja selleks nähakse ette kodanike komitee, kuhu kuuluvad vähemalt seitsmest eri liikmesriigist pärinevad füüsilised isikud (korraldajad), ning kes vastutab kodanikualgatuse ettevalmistamise ja selle komisjonile esitamise eest. Määruse nr 211/2011 artiklis 4 sätestatakse, et kavandatud Euroopa kodanikualgatus tuleb registreerida komisjonis ja kodanikualgatus registreeritakse juhul, kui teatav arv selles sättes ette nähtud tingimusi on täidetud. Alles pärast registreerimist saab kavandatud kodanikualgatusele asuda vähemalt ühest neljandikust liikmesriikidest koguma vähemalt ühte miljonit toetusavaldust. Kogumise kord ja tingimused on üksikasjalikult sätestatud määruse nr 211/2011 artiklites 5–8. Määruse nr 211/2011 artikkel 9 näeb sel juhul, kui nimetatud määruses sätestatud korda on järgitud ja kõik tingimused on täidetud, korraldajatele ette võimaluse esitada kodanikualgatus komisjonile.

74 Määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkt c, mis kujutab endast vaidlustatud teatise õiguslikku alust, näeb ette, et komisjon esitab kolme kuu jooksul alates kõnealuse määruse artiklis 9 nimetatud kodanikualgatuse esitamisest teatises oma õiguslikud ja poliitilised järeldused kodanikualgatuse kohta ja vajaduse korral koos põhjendustega meetme, mida ta kavatseb selle suhtes võtta või võtmata jätta. Määruse nr 211/2011 artikli 10 lõige 2 sätestab, et eespool nimetatud teatisest teatatakse korraldajatele, parlamendile ja nõukogule ning see avalikustatakse.

75 Määruse nr 211/2011 artikkel 11 sätestab muu hulgas, et korraldajatele antakse artikli 10 lõike 1 punktis c sätestatud tähtaja jooksul võimalus tutvustada kodanikualgatust avalikul kuulamisel parlamendis.

76 Kuna kodanikualgatuse mehhanismi eesmärk on kutsuda komisjoni üles esitama oma volituste ulatuses õigusakti ettepanekut (vt selle kohta 19. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Costantini jt *vs.* komisjon, T-44/14, EU:T:2016:223, punkt 31), siis nähtub eelnimetatud sätetest, et teatis, mille komisjon määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel esitab, on kodanikualgatust puudutava menetluse lõpp, kuna selles teatises annab komisjon eelkõige kodanikualgatuse korraldajatele teada oma otsusest, kas ta võtab sellega seoses meetmeid. Pealegi ei ole vaidlust selles, et nimetatud teatise esitamise kohustus on komisjonil.

77 Käesolevas asjas nähtub toimikust, et hagejad on vaidlusaluse kodanikualgatuse korraldajad ning nad vastutavad selle ettevalmistamise ja komisjonile esitamise eest vastavalt määruse nr 211/2011 artiklites 4–9 kirjeldatud etappides. Samuti tuleb märkida, et vaidlusaluse kodanikualgatuse toetuseks anti 1 721 626 allakirja 28 liikmesriigist. Lisaks tuleb meenutada, et vaidlustatud teatis kujutab endast komisjoni lõplikku seisukohta, kuna viimane otsustas vastusena vaidlusalusele kodanikualgatusele õigusakti ettepanekut mitte esitada ja üldisemalt sellega seoses meetmeid mitte võtta. Pealegi lõpetatakse kõnealuse teatisega hagejate taotlusel määruse nr 211/2011 alusel algatatud ja läbi viidud konkreetne menetlus ning vastava teatise vastuvõtmine on komisjoni kohustus. Arvestades neid asjaolusid, tuleb leida, et vaidlustatud teatis tekitas siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis mõjutasid hagejate huve, tuues kaasa selge muutuse nende õiguslikus seisundis (vt selle kohta ja analoogia alusel 26. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Internationaler Hilfsfonds *vs.* komisjon, C-362/08 P, EU:C:2010:40, punktid 52 ja 58, ning 25. juuni 1998. aasta kohtuotsus Lilly Industries *vs.* komisjon, T-120/96, EU:T:1998:141, punktid 50–56).

78 Komisjoni argumendid ei lükka seda järeldust ümber.

79 Esiteks, kuna vaidlustatud teatis paneb punkti komisjoni lõplikule seisukohale mitte esitada vastuseks vaidlustatud kodanikualgatusele õigusakti ettepanekut ja lõpetab hagejate taotlusel määruse nr 211/2011 alusel algatatud ja läbi viidud menetluse, on alust leida, et nimetatud teatise ning komisjoni osutatud (vt eespool punkt 69) 6. aprilli 2000. aasta kohtuotsuses Hispaania *vs.* komisjon (C-443/97, EU:C:2000:190) ja 20. mai 2010. aasta kohtuotsuses Saksamaa *vs.* komisjon (T-258/06, EU:T:2010:214) käsitletud aktide olemus ja tunnused ei ole samad, kuna viimastega seoses leidis liidu kohus, et nende peale ei ole võimalik tühistamishagi esitada.

80 Nimelt puudutas 6. aprilli 2000. aasta kohtuotsus Hispaania *vs.* komisjon (C-443/97, EU:C:2000:190) tühistamishagi, mis oli suunatud komisjoni sisesuuniste vastu, mis käsitlesid nõukogu 19. detsembri 1988. aasta määruse (EMÜ) nr 4253/88, milles nähakse ette sätted määruse (EMÜ) nr 2052/88 rakendamiseks seoses tegevuse kooskõlastamisega teiste struktuurifondidega ning Euroopa Investeerimispanga ja muude olemasolevate rahastamisvahendite tegevusega (EÜT 1988, L 374, lk 1), artikli 24 alusel tehtavaid netofinantskorrektsioone. Euroopa Kohus leidis selle kohtuotsuse punktis 34, et asutusesisesed suunised kajastavad üksnes komisjoni soovi järgida talle määruse nr 4253/88 artikli 24 alusel antud pädevuse teostamisel teatavat käitumisjoont ning seetõttu ei saa neid käsitada nii, et nendega soovitakse tekitada õiguslikke tagajärgi.

81 Kuna käesoleval juhul on vaidlustatud teatisel eespool punktis 77 kirjeldatud tunnused, siis ei saa väita, et selle eesmärk ei ole tekitada õiguslikke tagajärgi. Erinevalt 6. aprilli 2000. aasta kohtuotsuses Hispaania *vs.* komisjon (C-443/97, EU:C:2000:190) käsitletud aktist tekitab vaidlustatud teatis tagajärgi, mis väljuvad komisjoni sisesfäärist.

82 20. mai 2010. aasta kohtuotsus Saksamaa *vs.* komisjon (T-258/06, EU:T:2010:214) puudutas tühistamishagi komisjoni tõlgendava teatise peale, milles käsitletakse liidu õigust lepingute sõlmimisel, mis ei ole või on ainult osaliselt reguleeritud riigihankedirektiividega. Üldkohus märkis nimetatud kohtuotsuse punktis 26, et selle teatise eesmärk on tutvustada komisjoni üldist lähenemist, kuidas tuleb kohaldada kõiki riigihankelepingute sõlmimist käsitlevaid põhinõudeid, mis tulenevad otse EÜ asutamislepingu eeskirjadest ja põhimõtetest, eelkõige diskrimineerimiskeeldu ja läbipaistvuse põhimõtet selliste lepingute sõlmimisele, mis ei ole või on ainult osaliselt reguleeritud riigihankedirektiividega. Sellega seoses leidis Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktis 27, et selleks et kõnealust teatist oleks võimalik kvalifitseerida vaidlustatavaks aktiks, peab selle teatise eesmärk olema tekitada uusi õiguslikke tagajärgi võrreldes nendega, mida hõlmab EÜ asutamislepingu aluspõhimõtete kohaldamine, ning et selle kontrollimiseks tuleb analüüsida teatise sisu. Sellise kontrolli läbiviimise tulemusel järeldas Üldkohus kohtuotsuse punktis 162, et nimetatud teatis ei sisalda uusi riigihankelepingute sõlmimise eeskirju, mis läheksid kaugemale liidu kehtivast õigusest tulenevatest kohustustest, ning et järelikult ei saa asuda seisukohale, et see tekitab siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis mõjutavad hageja ja menetlusse astujate õiguslikku seisundit.

83 Käesoleval juhul ei ole aga alust väita, et vaidlustatud teatis on „tõlgendav“ teatis. Seevastu eespool punktis 77 kirjeldatud tunnused näitavad, et teatise eesmärk on tekitada siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis riivavad hagejate huve, tuues kaasa selge muutuse nende õiguslikus seisundis.

84 Teiseks märkis komisjon, et ELL artikli 11 lõige 4 ja määrus nr 211/2011 annavad kodanikualgatuse korraldajatele kõige enam õiguse nõuda, et esitataks õigusakti ettepanek. Kuna selline ettepanek ise on esialgne ja ettevalmistavat laadi, siis ei saa sellise ettepaneku tegemise taotluse tagasilükkamist lugeda aktiks, mille eesmärk on tekitada kolmandatele isikutele õiguslikke tagajärgi. Sellega seoses väidab komisjon, et liidu kohtupraktika kohaselt ei saa vaidlustatud akti, mis käsitleb hageja taotluse rahuldamata jätmist, hinnata sõltumatult aktist, mida see taotlus sõnaselgelt puudutab, ning seega saab vaidlustatud akt olla vaidlustatav akt vaid juhul, kui taotluses viidatud akt on samuti hageja esitatud tühistamishagi ese.

85 Nimelt nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et kui komisjoni aktiga keeldutakse millestki, siis tuleb selle hindamisel lähtuda selle taotluse laadist, millele aktiga vastati (vt 14. detsembri 2005. aasta kohtumäärus Arizona Chemical jt *vs.* komisjon, T-369/03, EU:T:2005:458, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika). Konkreetselt keeldumine on akt, mille peale saab ELTL artikli 263 tähenduses esitada tühistamishagi, kui akti, mille võtmisest institutsioon keeldus, oleks saanud selle sätte alusel vaidlustada (vt 22. oktoobri 1996. aasta kohtuotsus Salt Union *vs.* komisjon, T-330/94, EU:T:1996:154, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

86 Nagu on aga juba leitud, ei ole see kohtupraktika kohaldatav juhul, kui nagu käesolevas asjas teeb komisjon otsuse konkreetselt liidu määruses ette nähtud menetluses, mille raames on komisjon kohustatud tegema selle määruse alusel üksikisiku esitatud taotluse kohta otsuse (vt selle kohta 25. juuni 1998. aasta kohtuotsus Lilly Industries *vs.* komisjon, T-120/96, EU:T:1998:141, punktid 62 ja 63).

87 Komisjoni argument, mis on esitatud eespool punktis 84, tuleb seega tagasi lükata.

88 Kolmandaks tugines komisjon oma argumentatsioonis, mis käsitleb vaidlustatud teatise vaidlustamatust, kohtuistungil 9. detsembri 2014. aasta kohtuotsusele Schönberger *vs.* parlament (C-261/13 P, EU:C:2014:2423), mis puudutab selle otsuse vaidlustatavat laadi, millega parlamendi petitsioonikomisjon lõpetas hageja vastavas asjas esitatud petitsiooni läbivaatamise.

89 Euroopa Kohus leidis 9. detsembri 2014. aasta kohtuotsuse Schönberger *vs.* parlament (C-261/13 P, EU:C:2014:2423) punktis 22, et otsust, millega parlament leiab, et talle esitatud petitsioon ei vasta ELTL artiklis 227 sätestatud tingimustele, peab saama kohtulikult kontrollida, kuna niisugune otsus riivab huvitatud isiku petitsiooniõigust. Sama kehtib ka otsuse kohta, millega parlament petitsiooniõiguse sisu eirates keeldub või hoidub tutvumast talle esitatud petitsiooniga, jättes seeläbi kontrollimata, kas petitsioon vastab ELTL artiklis 227 sätestatud tingimustele.

90 Seevastu petitsiooni puhul, mis parlamendi seisukoha põhjal vastab ELTL artiklis 227 sätestatud tingimustele, leidis Euroopa Kohus 9. detsembri 2014. aasta kohtuotsuse Schönberger *vs.* parlament (C-261/13 P, EU:C:2014:2423) punktis 24, et tal on ulatuslik poliitiline kaalutlusõigus selles suhtes, milliseid meetmeid tuleb selle petitsiooniga seoses võtta. Euroopa Kohus järeldas, et selle kohta tehtud otsust ei saa kohtulikult kontrollida ning tähtsust ei oma asjaolu, et sellise otsusega võtab parlament ise nimetatud meetmed või leiab, et tal ei ole pädevust seda teha, ja edastab petitsiooni vajalike meetmete võtmiseks pädevale institutsioonile või talitusele.

91 Kohtuistungil väitis komisjon sisuliselt, et 9. detsembri 2014. aasta kohtuotsuses Schönberger *vs.* parlament (C-261/13 P, EU:C:2014:2423) kasutatud põhjendus on ülekantav käesolevale asjale, kuna tal on nagu parlamendilgi ulatuslik kaalutlusõigus selle üle otsustamisel, milliseid meetmeid tuleb seoses Euroopa kodanikualgatusega võtta. Lisaks sellele väitis ta, et erinevalt petitsiooniõigusest ei ole õigus Euroopa kodanikualgatuse teel osaleda liidu demokraatias põhiõigus ja seetõttu on vastuoluline anda sellele „tugevam“ õiguslik kaitse kui petitsiooniõigusele.

92 9. detsembri 2014. aasta kohtuotsuse Schönberger *vs.* parlament (C-261/13 P, EU:C:2014:2423) punkti 22 arvestades tuleb analüüsida, kas komisjoni keeldumine esitada liidu seadusandjale õigusakti ettepanek, mille kohta ta võttis määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel vastu teatise, mõjutab ELL artikli 11 lõikes 4 sätestatud kodanike õigust.

93 Siinkohal olgu meenutatud, et ELTL artikli 11 lõikest 4 tuleneva kodanike õiguse eesmärk on tugevdada liidu kodanikuühiskonda ja tõhustada liidu demokraatlikku toimimist (vt eespool punkt 72), et julgustada kodanike osalust ja muuta liit ligipääsetavamaks (vt määruse nr 211/2011 põhjendus 2). See, kui komisjoni keeldumine esitada liidu seadusandjale õigusakti ettepanek, mis on sõnastatud vastavalt määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktile c koostatud teatises, ei allu kohtulikule kontrollile, kahjustab nimetatud eesmärgi saavutamist, kuna komisjoni omavoli oht pärsib Euroopa kodanikualgatuse mehhanismi kasutamist, arvestades samuti rangeid menetlusi ja tingimusi, mida selle mehhanismi puhul peab järgima.

94 Lisaks tuleb märkida, et petitsiooni mehhanism, mida on analüüsitud 9. detsembri 2014. aasta kohtuotsuse Schönberger *vs.* parlament (C-261/13 P, EU:C:2014:2423) raames, ja Euroopa kodanikualgatuse mehhanism ei ole sarnased.

95 Nagu nähtub 9. detsembri 2014. aasta kohtuotsusest Schönberger *vs.* parlament (C-261/13 P, EU:C:2014:2423), analüüsitakse petitsiooni esiteks selleks, et hinnata selle vastuvõetavust seoses ELTL artiklis 227 sätestatud tingimustega, ja seejärel teeb parlament oma äranägemisel võetavate meetmete kohta otsuse. Nende kahe etapi vahel ei ole petitsiooni suhtes mingeid täiendavaid tingimusi ja täiendavat menetlust, mis mõjutavad petitsiooni esitajat ja tema õiguslikku seisundit.

96 Seevastu peab kodanikualgatus, mis on „vastuvõetav“ selles tähenduses, et see on registreeritud määruse nr 211/2011 artikli 4 lõike 2 alusel (kodanikualgatuse mehhanismi esimene etapp), vastama täiendavatele tingimustele, enne kui komisjon saab asuda seda läbi vaatama teatise raames, mis esitatakse vastavalt määruse nr 211/2011 artiklile 10 (kodanikualgatuse mehhanismi teine etapp). Need täiendavad tingimused, mille täitmise eest peavad korraldajad hoolitsema, puudutavad sisuliselt allakirjutanutelt toetusavalduste kogumist, mille üksikasjad on täpsustatud nimetatud määruses. Üksnes juhul, kui need tingimused on täidetud, esitatakse Euroopa kodanikualgatus komisjonile kontrollimiseks.

97 Lisaks, mis puutub menetlusse, mis järgneb kodanikualgatuse ettepaneku registreerimisele, siis sisaldab määrus nr 211/2011 sätteid, mida võib pidada korraldajate menetluslikeks tagatisteks ning mille kohaselt tekitab määruse nr 211/2011 artikli 10 alusel esitatud teatis neile seega siduvaid õiguslikke tagajärgi (vt selle kohta ja analoogia alusel 12. septembri 2002. aasta kohtuotsus DuPont Teijin Films Luxembourg jt *vs.* komisjon, T-113/00, EU:T:2002:214, punktid 47–55, ja 14. detsembri 2005. aasta kohtumäärus Arizona Chemical jt *vs.* komisjon, T-369/03, EU:T:2005:458 punktid 72 ja 82). Täpsemalt on esiteks määruse nr 211/2011 artiklis 9 ja artikli 10 lõike 1 punktis b ette nähtud, et komisjon võtab korraldajad vastu „asjakohasel tasandil“, et nad saaksid üksikasjalikult selgitada kodanikualgatuse tõstatatud küsimusi. Teiseks on määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktis c sõnaselgelt ette nähtud komisjoni kohustus põhjendada meedet, mida ta kavatseb selle suhtes võtta või võtmata jätta. Komisjoni asjaomast kohustust on täiendavalt selgitatud määruse põhjenduses 20, milles on muu hulgas märgitud, et komisjon peab selle tõendamiseks, et kodanikualgatust on hoolikalt hinnatud, esitama selgelt, arusaadavalt ja üksikasjalikult põhjused, miks ta kavatseb meedet võtta, samuti nagu põhjused, miks ta ei kavatse meetmeid võtta. Kolmandaks näeb määruse nr 211/2011 artikli 10 lõige 2 ette, et määruse artikli 10 lõike 1 punktis c käsitletud teatis peab olema mitte üksnes avaldatud, vaid sellest tuleb ka eelkõige korraldajatele teatada.

98 Korraldajate suhtes kehtivate täiendavate tingimuste ning nende kasuks ette nähtud menetluslike tagatiste tõttu, mis on esitatud eespool punktides 96 ja 97, tuleb asuda seisukohale, et komisjoni keeldumine esitada liidu seadusandjale õigusakti ettepanek, mis on sõnastatud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel vastu võetud teatises, tekitab eespool punktis 68 viidatud kohtupraktika tähenduses nende suhtes siduvaid õiguslikke tagajärgi.

99 Lisaks, mis puudutab komisjoni argumenti, mis on esitatud eespool punkti 91 lõpus ja mis põhineb sisuliselt sellel, et erinevalt petitsiooniõigusest ei ole Euroopa kodanikualgatus põhiõigus ja seetõttu ei tohiks see olla õiguslikult rohkem kaitstud kui esimesena nimetatud õigus, siis tuleb märkida, et kuna käesolev hagi vastab ELTL artiklis 263 sätestatud tingimustele, siis ei saa komisjoni see argument seada järeldust hagi vastuvõetavuse kohta kahtluse alla. Igal juhul tuleb tõdeda, et kuigi kodanikualgatuse õigust ei ole Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud, nagu seda on petitsiooniõiguse puhul harta artiklis 44 tehtud, on selline õigus siiski sätestatud liidu esmases õiguses, nimelt ELL artikli 11 lõikes 4. Seega on see ette nähtud instrumendis, millel on Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga samaväärne õigusjõud.

100 Sellest järelduvalt tuleb komisjoni väide, mille kohaselt kodanikualgatuse õiguslik kaitse on petitsiooniõigusele antud kaitsest suurem, igal juhul tagasi lükata.

101 Arvestades eespool toodud kaalutlusi, tuleb komisjoni esitatud vastuvõetamatuse väide tagasi lükata.

Sisulised küsimused

102 Hagejate argumentidest nähtub viis tühistamisväidet. Esimese väite kohaselt on rikutud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c, kuna komisjon ei ole vaidlusaluse kodanikualgatusega seoses esitanud õigusakti ettepanekut. Teise väite kohaselt, mis on esitatud teise võimalusena, on rikutud ELL artikli 11 lõiget 4, kuna komisjon ei ole seda õigusakti ettepanekut esitanud. Kolmas väide puudutab määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c rikkumist seeläbi, et komisjon ei ole vaidlustatud teatises eraldi esitanud oma õiguslikke ja poliitilisi järeldusi kodanikualgatuse kohta. Neljanda väite kohaselt on rikutud põhjendamiskohustust. Viies väide käsitleb komisjoni hindamisvigu.

Esimene väide, et on rikutud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c, kuna vaidlusaluse kodanikualgatusega seoses on õigusakti ettepanek jäetud esitamata

103 Hagejad väidavad, et komisjoni õigust jätta kodanikualgatuse suhtes meetmed võtmata tuleb tõlgendada kitsalt. Sellekohase otsuse saab teha ainult juhul, kui esineb üks kolmest alljärgnevast olukorrast: esiteks, kui kodanikualgatuse raames taotletavad meetmed ei ole enam vajalikud, kuna need võeti siis, kui kodanikualgatuse menetlus oli veel pooleli või kui probleemi, mille lahendamisele see oli suunatud, enam ei ole või see on lahendatud muul rahuldaval viisil, teiseks, kui vaidlustatud kodanikualgatuse raames taotletavate meetmete võtmine on pärast selle registreerimist muutunud võimatuks, ja kolmandaks, kui kodanikualgatus ei sisalda konkreetse meetme ettepanekut, vaid selles piirdutakse teatava lahendamist vajava probleemi väljatoomisega, jättes komisjoni otsustada, millist meedet tuleks vajaduse korral võtta. Kui tegemist ei ole ühega nendest kolmest olukorrast, on otsus meetmeid mitte võtta määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktiga c vastuolus. Hagejate sõnul ei ole käesoleval juhul tegemist ühegagi nimetatud olukordadest.

104 Komisjon vaidleb hagejate väitele vastu.

105 Vastavalt ELL artikli 17 lõikele 1 edendab komisjon liidu üldisi huve ja teeb sel eesmärgil asjakohaseid algatusi.

106 ELL artikli 17 lõike 2 kohaselt võib seadusandlikke akte vastu võtta ainult „komisjoni ettepaneku“ põhjal, kui aluslepingud ei näe ette teisiti.

107 Seadusandliku tavamenetluse puhul, millele vaidlusaluse kodanikualgatuse ettepanekud on suunatud, võtavad ELTL artikli 289 kohaselt parlament ja nõukogu määruse, direktiivi või otsuse vastu ühiselt „komisjoni ettepaneku põhjal“.

108 Pealegi nähtub ELL artikli 17 lõike 3 kolmandast lõigust, et komisjon on oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatu ning komisjoni liikmed ei saa juhiseid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, organilt või asutuselt.

109 ELL artikli 17 lõikes 2 ja ELTL artiklis 289 antud seadusandlik algatuspädevus tähendab, et põhimõtteliselt on komisjoni otsustada, kas esitada seadusandlik ettepanek ja vajaduse korral määrata kindlaks selle ese, eesmärk ja sisu (14. aprilli 2015. aasta kohtuotsus nõukogu *vs.* komisjon, C-409/13, EU:C:2015:217, punktid 70 ja 74).

110 See aluslepingutega peaaegu monopoolselt komisjonile kuuluv seadusandlike algatuste õigus (kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas nõukogu *vs.* komisjon, C-409/13, EU:C:2014:2470, punkt 43) on põhjendatud talle ELL artikli 17 lõikega 1 pandud ülesandega edendada liidu üldisi huve, ning sellega, et komisjon on ELL artikli 17 lõike 3 kolmanda lõigu kohaselt oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatu.

111 Eespool punktis 110 nimetatud peaaegu monopoolset õigust ei mõjuta ELL artikli 11 lõikes 4 sätestatud õigus kodanikualgatusele. See säte võimaldab minimaalsel arvul kodanikel „kutsuda Euroopa Komisjoni üles“ esitama asjakohase ettepaneku. On selge, et selle sätte sõnastus ei toeta tõlgendust, mille kohaselt on komisjonil kohustus esitada kodanikualgatust käsitlev õigusakti ettepanek.

112 Lisaks, nagu komisjon õigesti märgib, tuleneb see järeldus ka ELL artikli 11 ja ELTL artikli 24 struktuurist, milles kodanikualgatust on nimetatud muude meetmete raames, millega kodanikud võivad juhtida liidu institutsioonide tähelepanu teatavatele küsimustele, hõlmates eelkõige dialoogi pidamist esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga, konsultatsioone asjasse puutuvate isikutega, petitsiooniõigust ja ombudsmani poole pöördumise õigust.

113 Liidu asutava võimu kavatsust kodanikualgatuse mehhanismile seadusandlikku algatuspädevust mitte anda on kinnitatud määruse nr 211/2011 põhjenduses 1, mille kohaselt annab kodanikualgatusele antud õigus sisuliselt samaväärse õiguse, nagu on parlamendil ELTL artikli 225 ja nõukogul ELTL artikli 241 alusel. Parlamendi või nõukogu algatus ei kohusta komisjoni aga õigusakti ettepanekut esitama (kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas nõukogu *vs.* komisjon, C-409/13, EU:C:2014:2470, punkt 48; vt selle kohta ja analoogia alusel ka 22. mai 1990. aasta kohtuotsus parlament *vs.* nõukogu, C-70/88, EU:C:1990:217, punkt 19).

114 Liidu asutava võimu kavatsust kinnitab ka määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c sõnastus, milles on muu hulgas ette nähtud, et komisjon esitab teatises „vajaduse korral" koos põhjendustega meetme, mida ta „kavatseb kodanikualgatuse suhtes võtta või võtmata jätta". Sellest sõnastusest nähtub selgesti, et komisjon on vaba otsustama, kas kodanikualgatuse suhtes meetmeid võtta või võtmata jätta.

115 Käesolevas asjas viib eespool punktis 103 esitatud hagejate pakutud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c tõlgendus sisuliselt selleni, et igasugune vastavat kodanikualgatust käsitlev komisjoni seadusandliku algatusega seotud kaalutlusõigus on välistatud. Kui selle tõlgendusega nõustutaks, tähendaks see, et komisjon on kohustatud kodanikualgatuse ette pandud „konkreetse" meetme (hagejate kasutatud mõiste, millele on osutatud eespool punktis 103) võtma. Selline tõlgendus on aga vastuolus komisjonile aluslepingutega peaaegu monopoolselt kuuluva seadusandlike algatuste õigusega ning suure kaalutlusõigusega, mis tal algatuste esitamisel on (vt eespool punktid 109–114).

116 Eespool punktis 115 esitatud järeldust, mille kohaselt ei pea komisjon kavandatud kodanikualgatuse ette pandud konkreetset meedet võtma, ei sea kahtluse alla kavandatud kodanikualgatuse registreerimise menetluse olemasolu, mis on sätestatud määruse nr 211/2011 artiklis 4, nagu hagejad on sisuliselt väitnud.

117 Registreerimine on pelgalt eeltingimus, mille täitmise korral võivad korraldajad alustada toetusavalduste kogumist. Nagu põhikohtuasja pooled ühiselt järeldavad, on registreerimismenetluse eesmärk takistada, et korraldajad teevad kasutuid pingutusi kodanikualgatuse eesmärgil, mis juba algusest peale ei viiks soovitud tulemuseni. Siiski nähtub määruse nr 211/2011 artikli 4 lõike 2 punktides b–d sätestatud registreerimisest keeldumise kriteeriumidest, mille kohaselt kodanikualgatust ei registreerita, kui see jääb ilmselgelt välja komisjoni volituste ulatusest, mille kohaselt komisjon on pädev esitama liidu õigusakti ettepaneku aluslepingute rakendamiseks, kui see on ilmselgelt ebaõiglane, põhjendamatu või pahatahtlik või kui see on lisaks ilmselgelt vastuolus liidu väärtustega, mis on sätestatud ELL artiklis 2, et otsus kavandatud kodanikualgatus registreerida või mitte eeldab selle esmast õiguslikku hindamist, mis ei mõjuta komisjoni hinnangut, mille ta annab määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel koostatava teatise raames (vt selle kohta 19. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Costantini jt *vs.* komisjon, T-44/14, EU:T:2016:223, punkt 53).

118 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb tõdeda, et määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c tõlgendus, mille pakkusid välja hagejad, on õiguslikult väär. Järelikult tuleb esimene väide tagasi lükata.

Teine väide, mis on esitatud teise võimalusena ja mille kohaselt on rikutud ELL artikli 11 lõiget 4, kuna vaidlusaluse kodanikualgatusega seoses on õigusakti ettepanek jäetud esitamata

119 Hagejad väidavad, et juhul, kui nende poolt määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktile c antud tõlgendust (vt eespool punkt 103) ei toetata, on see säte vastuolus ELL artikli 11 lõikega 4. Hagejate seisukoha põhjal tuleb viimati nimetatud artiklit tõlgendada nii, et see annab tõelist lisaväärtust seoses kodanike võimalusega EL poliitikat mõjutada ning võtab arvesse märkimisväärseid jõupingutusi, mida rohkem kui miljoni allkirja kogumine nõuab.

120 Hagejad väidavad samuti, et komisjonil kui haldusorganil ei ole legitiimsust võtta vastu otsust, mis tõrjuks rohkem kui miljoni kodaniku poolt otseselt ja sõnaselgelt heaks kiidetud seadusandliku ettepaneku kõrvale. Selline komisjonile antud õigus oleks vastuolus liikmesriikide konstitutsiooniliste traditsioonidega.

121 Komisjon vaidleb hagejate argumentidele vastu.

122 Tuleb märkida, et ELL artikli 11 lõike 4 sõnastus ja aluslepingute süsteem, mis on esitatud eespool punktides 105–112, ei kinnita hagejate argumenti, mille kohaselt on komisjon kohustatud konkreetsed kodanikualgatuse poolt ette pandud meetmed võtma.

123 Arvestades ka asjaolu, et EL aluslepingutes on selgelt määratletud roll ja volitused, mis kodanikualgatusele ning ka liidu institutsioonidele õigusakti vastuvõtmise protsessis on antud, siis ei ole hagejate argumentide toetuseks tehtud viide teatavate liikmesriikide konstitutsioonilistele süsteemidele, mis väidetavalt annavad riiklikul tasandil korraldatud kodanikualgatustele tegeliku seadusandliku algatuse õiguse, asjakohane ning seetõttu ei võeta seda arvesse.

124 Samuti tuleb täpsustada, et hagejate väite tagasilükkamine ei jäta kodanikualgatuse mehhanismi ilma selle kasulikust mõjust, nagu hagejad väidavad. Nagu on eespool punktis 76 juba märgitud, on selle mehhanismi eesmärk kutsuda komisjoni üles esitama oma volituste ulatuses õigusakti ettepanekut (vt selle kohta 19. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Costantini jt *vs.* komisjon, T-44/14, EU:T:2016:223, punkt 31). See, kui komisjonil on seadusandliku algatuse õiguse teostamisel ulatuslik kaalutlusruum, ei kahjusta seda eesmärki.

125 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb hagejate teine tühistamisväide tagasi lükata.

Kolmas väide, et on rikutud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c, kuna komisjon ei ole vaidlustatud teatises eraldi esitanud oma õiguslikke ja poliitilisi järeldusi kodanikualgatuse kohta

126 Hagejad väidavad, et arvestades määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c koostoimes nimetatud määruse põhjendusega 20, oli komisjon kohustatud esitama eraldi oma õiguslikud ja poliitilised järeldused. See nõue on formaalne. Vaidlustatud teatis ei sisalda aga selliseid eraldi järeldusi.

127 Komisjon vaidlustab eelkõige asjaolu, et selline kohustus tal määruse nr 211/2011 alusel lasub.

128 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole liidu õigusakti preambulil siduvat õigusjõudu ja sellele ei saa tugineda asjaomase akti sätetest kõrvale kaldumiseks või nende sätete selliseks tõlgendamiseks, mis on ilmselgelt vastuolus nende sõnastusega (19. novembri 1998. aasta kohtuotsus Nilsson jt, C-162/97, EU:C:1998:554, punkt 54; 25. novembri 1998. aasta kohtuotsus Manfredi, C-308/97, EU:C:1998:566, punkt 30, ja 24. novembri 2005. aasta kohtuotsus Deutsches Milch-Kontor, C-136/04, EU:C:2005:716, punkt 32).

129 Käesoleval juhul on määruse nr 211/2011 põhjenduses 20 küll märgitud, et komisjon peaks kodanikualgatuse läbi vaatama ning esitama „eraldi“ oma õiguslikud ja poliitilised järeldused. Nimetatud kohustust esitada eraldi õiguslikud ja poliitilised järeldused ei ole aga ette nähtud määruse artikli 10 lõike 1 punktis c, milles on sätestatud, et komisjon peab esitama teatises „oma õiguslikud ja poliitilised järeldused kodanikualgatuse kohta ja vajaduse korral koos põhjendustega meetme, mida ta kavatseb selle suhtes võtta või võtmata jätta“.

130 Lähtudes eespool punktis 128 viidatud kohtupraktikast, peab seetõttu, et määruse nr 211/2011 põhjenduses 20 nimetatud kohustust esitada eraldi õiguslikud ja poliitilised järeldused ei ole sama määruse artikli 10 lõike 1 punktis c sätestatud, prevaleerima selle sisu. Sellest järeldub, et komisjonil ei ole kõnealuses sättes ette nähtud teatise koostamisel sellist kohustust.

131 Isegi kui eeldada, et komisjon on õiguslikult kohustatud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel vastu võetud teatises õiguslikud ja poliitilised järeldused eraldi esitama, siis kuna see kohustus on puhtformaalne, ei saa selle rikkumine kaasa tuua nimetatud teatise tühistamist (vt selle kohta ja analoogia alusel 21. aprilli 1983. aasta kohtuotsus Ragusa *vs.* komisjon, 282/81, EU:C:1983:105, punkt 22, ja 5. mai 1983. aasta kohtuotsus Ditterich *vs.* komisjon, 207/81, EU:C:1983:123, punkt 19).

132 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb käesolev väide tagasi lükata.

Neljas väide, et on rikutud põhjendamiskohustust

133 Hagejad väidavad, et komisjonil oli tal lasuva põhjendamiskohustuse raames kohustus tõendada piisavalt eetiliste ja õiguslike tagatiste olemasolu, mis muudab Euroopa kodanikualgatuse üleliigseks. Ometi ei ole ta seda teinud.

134 Sellega seoses väidavad hagejad esiteks, et vaidlusaluse kodanikualgatuse põhiväitele, mille kohaselt on inimembrüo inimolend (väljendi „Üks meist“ kasutamise kaudu), kellel on järelikult inimväärikus, ei ole vaidlustatud teatises vastatud. Nimetatud teatises ei ole selget – kas positiivset või negatiivset – seisukohavõttu seoses sellega, milline on või peaks olema inimembrüo õiguslik seisund liidu õiguses. Komisjon nõustus kodanikualgatuse allakirjutanute arvamusega, et õiguskaitse peab inimembrüot hõlmama, kuid samal ajal vältis ta sellest tulenevate loogiliste järelduste tegemist.

135 Teiseks väidavad hagejad, et komisjoni eetilises põhjenduses seoses inimese embrüonaalsete tüvirakkudega seotud teadusuuringutega esineb vigu ning vaidlustatud teatises esitatud „kolmekordse tagatise“ süsteem (vt eespool punkt 18) on puudulik ning ei kujuta endast adekvaatset vastust vaidlusaluse kodanikualgatuse väljendatud eetilisele murele.

136 Kolmandaks väidavad hagejad, et komisjoni vastus on ebapiisav ka küsimustes, mis on seotud EL arenguabipoliitikaga. See, et komisjon keeldus vaidlusaluse kodanikualgatusega seoses tegutsemast, ei tulenenud eesmärgist vähendada emade suremust, vaid komisjoni enda institutsionaalsest huvist.

137 Neljandaks väidavad hagejad, et komisjoni keeldumine finantsmäärust muutmast ei ole piisavalt põhistatud ega põhjendatud.

138 Komisjon vaidleb hagejate argumentidele vastu.

139 Sellega seoses väidab komisjon muu hulgas, et määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c kohaselt esitatud teatise põhjendused peavad vajaduse korral võimaldama avalikku arutelu, et parlamendil ja selle kaudu ka kodanikel oleks võimalik teostada tema üle poliitilist kontrolli. Õigusakti ettepaneku esitamata jätmise otsuse põhjendamise kohustuse täpse sisu ja ulatuse kindlakstegemisel tuleb seda eesmärki arvestada. Lisaks väidab komisjon, et põhjenduse piisavust tuleb hinnata seoses asjaomase kodanikualgatuse eesmärgiga, st lõppastmes seoses selle õigusakti eesmärgiga, mida vastav kodanikualgatus taotleb. Komisjoni sõnul saab üksnes faktiliste hüpoteeside või asjaomases teatises väljendatud õiguslike tõlgenduste ilmse ebaõigsuse ekstreemsel juhul lugeda, et ta ei ole määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktis c sätestatud põhjendamiskohustust täitnud.

140 Komisjon väidab, et käesoleval juhul muudavad vaidlustatud teatises esitatud põhjendused poliitilise arutelu võimalikuks, ja seega teeb ta ettepaneku lükata see väide tagasi.

141 Tuleb meenutada, et põhjendamiskohustus peab kehtima kõigi aktide suhtes, mille peale võib esitada tühistamishagi (1. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu, C-370/07, EU:C:2009:590, punkt 42). Sellest järeldub, et vaidlustatud teatise suhtes, milles sisaldub komisjoni otsus seoses vaidlusaluse kodanikualgatusega õigusakti eelnõud liidu seadusandjale mitte esitada, kehtib selline põhjendamiskohustus.

142 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 296 kehtestatud üksikotsuse põhjendamise kohustuse eesmärk anda huvitatud isikule piisavalt teavet, et oleks võimalik kindlaks teha, kas otsus on põhjendatud või on selles tehtud viga, mis võimaldab otsuse kehtivuse vaidlustada, ja liidu kohtul otsuse õiguspärasust kontrollida (18. septembri 1995. aasta kohtuotsus Tiercé Ladbroke *vs.* komisjon, T-471/93, EU:T:1995:167, punkt 29; 27. septembri 2012. aasta kohtuotsus J *vs.* parlament, T-160/10, ei avaldata, EU:T:2012:503, punkt 20, ja 19. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Costantini jt *vs.* komisjon, T-44/14, EU:T:2016:223, punkt 68).

143 Komisjoni kohustus esitada määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel vastu võetud teatises põhjendused meetme kohta, mida ta kavatseb selle suhtes võtta või võtmata jätta, kujutab endast nimetatud sättes ette nähtud põhjendamiskohustuse konkreetset väljendust.

144 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab ELTL artikliga 296 nõutav põhjendus vastama asjaomase akti olemusele ning sellest peab selgelt ja ühemõtteliselt ilmnema akti andnud institutsiooni arutluskäik, nii et huvitatud isikutel oleks võimalik teada saada võetud meetme põhjuseid ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Põhjendamise nõuet tuleb hinnata seoses vastava juhtumi asjaoludega, nimelt arvestades akti sisu, põhjenduste olemust ja huvi, mis akti adressaatidel või muudel otseselt ja isiklikult aktiga seotud isikutel võib selgituste saamiseks olla. Ei ole nõutud, et põhjenduses oleks toodud kõik asjasse puutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuna kontrollides akti põhjenduse vastavust ELTL artikli 296 nõuetele, tuleb lisaks akti sõnastusele arvestada akti konteksti ja kõiki asjasse puutuvaid õigusnorme (vt 1. juuli 2008. aasta kohtuotsus Chronopost ja La Poste *vs.* UFEX jt, C-341/06 P ja C-342/06 P, EU:C:2008:375, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).

145 Lisaks tuleb märkida, et põhjendamiskohustuse ja muude kõnealuse õigusakti vastuvõtmise suhtes kehtivate formaalsete ja menetluslike piirangute täitmine on seda olulisem olukorras, kus liidu institutsioonidel on ulatuslik kaalutlusõigus. Üksnes nii saab liidu kohus kontrollida, kas esinevad kaalutlusõiguse aluseks olevad faktilised ja õiguslikud asjaolud (vt selle kohta 21. novembri 1991. aasta kohtuotsus Technische Universität München, C-269/90, EU:C:1991:438, punkt 14, ja 13. detsembri 2007. aasta kohtuotsus Angelidis *vs.* parlament, T-113/05, EU:T:2007:386, punkt 61). Käesoleval juhul on komisjonil, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 109–115 ja nagu märgitud ka tagapool punktis 169, ulatuslik kaalutlusõigus, et otsustada, kas võtta või mitte võtta kodanikualgatuse taotletavat meedet.

146 Lisaks tuleb eristada põhjendamiskohustust kui olulist vorminõuet, millele saab tugineda otsuse põhjenduste ebapiisavuse või puudulikkuse kohta esitatud väite raames, otsuse põhjendatuse kontrollist, mis kuulub õigusakti sisulise õiguspärasuse kontrolli hulka ja eeldab, et kohus teeb kindlaks, et akti põhjendustes ei ole tehtud viga. Tegemist on nimelt kahe erinevat laadi kontrolliga, mille tulemusel annab Üldkohus erinevad hinnangud (vt selle kohta 2. aprilli 1998. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, punktid 66–68).

147 Neid asjaolusid arvesse võttes tuleb hinnata, kas komisjon täitis käesolevas asjas oma põhjendamiskohustust. Peale selle näitavad need asjaolud, et komisjoni väide, mille kohaselt määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktis c ette nähtud teatise põhjendamise ainus eesmärk on võimaldada avalikku arutelu (vt eespool punkt 139), on käesolevat kohtuasja arvestades õiguslikult väär, kuna vaidlustatud teatis on akt, mille peale saab esitada tühistamishagi. Kuivõrd vaidlustatud teatis kujutab endast sellist akti, siis on komisjon kohustatud täitma ELTL artiklis 296 ette nähtud põhjendamiskohustust ning seetõttu peab teatis võimaldama hagejatel kindlaks teha, kas selles on

tehtud vigu, ning liidu kohtul teostada oma kontrolli. Komisjon peab nimelt esitama õiguslikud, poliitilised või muud põhjused, mis tingisid tema otsuse vaidlusaluse kodanikualgatusega ette pandud kolme õigusakti muudatust mitte esitada.

148 Olgu meenutatud, et vaidlustatud teatis võeti vastu seoses vaidlusaluse kodanikualgatusega, mille eesmärk oli tagada, et EL keelustaks ja lõpetaks sellise tegevuse rahastamise, millega kaasneb inimembrüote hävitamine, eelkõige teadusuuringute, arenguabi ja rahvatervise valdkonnas, et austada inimväärikust ja puutumatust (vt eespool punkt 3). Sel eesmärgil esitas vaidlusalune kodanikualgatus ettepaneku muuta kolme liidu õigusakti, nimelt finantsmäärust, ettepanekut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 [KOM(2011) 809 (lõplik)], ning määrust nr 1905/2006 (vt eespool punktid 5–8).

149 Vaidlustatud teatises komisjon sisuliselt keeldus kodanikualgatuse taotletud meetmete võtmisest.

150 Seoses ettepanekuga finantsmääruse muutmise kohta põhjendas komisjon oma keeldumist vaidlustatud teatise punktides 3.1 ja 4.1. Ta märkis, et vastavalt finantsmääruse artiklile 87 peavad kõik liidu kulutused olema kooskõlas liidu aluslepingute ja põhiõiguste hartaga. Seega on komisjoni sõnul finantsmäärusega juba tagatud, et kõikide EL kulutuste, sealhulgas teadusuuringute, arengukoostöö ja rahvatervise valdkonnas tehtavate kulutuste puhul tuleb austada inimväärikust, õigust elule ja õigust isikupuutumatusele. Komisjon lisas, et finantsmääruse eesmärk on kehtestada üldised finantseeskirjad, milles ei käsitleta konkreetseid EL poliitikavaldkondi, vaid üldsõnaliselt eelkõige EL eelarve kinnitamist ja rakendamist. Nende kahe kaalutluse põhjal järeldas komisjon, et ettepanekut finantsmääruse muutmiseks ei ole vaja esitada.

151 Mis puutub ettepanekusse muuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ (2014–2020) (KOM(2011) 809 (lõplik)), siis põhjendas komisjon oma keeldumist vaidlustatud teatise punktides 3.2 ja 4.2. Komisjon viitas „kolmekordse tagatise“ süsteemile, mis on ette nähtud liidu seadusandja vastu võetud programmi „Horisont 2020“ sätetega, ja leidis, et need sätted vastavad juba mitmele korraldajate poolt esitatud olulisele taotlusele, eelkõige taotlusele, et liit ei rahastaks inimembrüote hävitamist ja viiks sisse asjakohase kontrolli. Komisjon leidis siiski, et ta ei saa rahuldada korraldajate taotlust, et liit ei rahastaks inimembrüo tüvirakuliinide loomise edaspidiseid teadusuuringuid. Komisjon põhjendas seda järeldust väitega, et ta oli oma ettepaneku koostamisel võtnud arvesse eetilisi kaalutlusi, võimalikku tervisealast kasu ja liidu tasandil antavast toetusest tulenevat lisaväärtust kõikide tüvirakke hõlmavate uuringute jaoks. Komisjon väitis sisuliselt, et tema määruse ettepanek oli paljude seisukohtade kaalumise tulemus. Lisaks sellele märkis komisjon, et kaasseadusandjad (parlament ja nõukogu) võtsid oma ettepaneku vastu demokraatlikult saavutatud kokkuleppe alusel institutsioonidevaheliste läbirääkimiste käigus.

152 Mis puutub ettepanekusse muuta määrust nr 1905/2006, siis põhjendas komisjon oma keeldumist vaidlustatud teatise punktides 3.3 ja 4.3. Komisjon väitis sisuliselt, et liidu toetus arengumaadest partnerite tervishoiusektorile aitab oluliselt kaasa abortide arvu vähendamisele (vähendamine on komisjoni sõnul vaidlusaluse kodanikualgatuse eesmärk), sest see parandab ohutute ja kvaliteetsete teenuste, sealhulgas kvaliteetsete pereplaneerimisteenuste, rasestumisvastaste vahendite ja hädaabiravimite ning tervikliku seksuaalhariduse kättesaadavust. Komisjon märkis ka, et ta ei poolda abi eraldamist üksnes teatud kindlate teenuste osutamiseks, sest see raskendaks riigi tervishoiustrateegia kõikehõlmavust ja tõhusust. Komisjon märkis lõpetuseks, et keeld rahastada arenguriikides abortide tegemist piiraks liidu võimekust aastatuhande arengueesmärkide täitmisel, eelkõige seoses emade tervishoiuga, ning rahvusvahelise rahvastiku- ja arengukonverentsi hiljuti nii rahvusvahelisel kui ka EL tasandil taaskinnitatud eesmärkide täitmisel.

153 Eespool osutatud selgitused võimaldavad hagejatel teha kindlaks, kas komisjoni otsus keelduda vaidlusaluses kodanikualgatuses taotletud liidu õigusaktide muutmisettepaneku esitamisest on põhjendatud või on selles vigu. Peale selle võimaldavad need selgitused liidu kohtul kontrollida vaidlustatud teatise õiguspärasust. Seetõttu tuleb järeldada, et kõnealune teatis on õiguslikult piisavalt põhjendatud.

154 Hagejate etteheited ei lükka seda järeldust ümber.

155 Kõigepealt tuleb meenutada, et vastavalt eespool punktis 146 viidatud kohtupraktikale kuuluvad üksnes eespool punktides 134 ja 137 esitatud etteheited vaidlustatud teatise põhjenduste olemasolu kontrolli alla. Muud vastuväited kuuluvad põhjenduste põhjendatuse kontrolli alla ning neid on analüüsitud edaspidi viienda väite raames, mille kohaselt on komisjon teinud hindamisvigu.

156 Mis puutub eespool punktis 134 esitatud etteheitesse, mille kohaselt vaidlustatud teatises puudub selgitus inimembrüo õigusliku seisundi kohta, siis tuleb märkida, nagu tegi komisjon, et tal ei olnud vaidlusaluse kodanikualgatuse kolme õigusakti muudatusettepaneku põhjendatud viisil tagasilükkamiseks vajadust vaidlustatud teatises sellist määratlust või selgitust anda. Nimelt piisab, kui meenutada, et põhjenduse piisavust tuleb hinnata seoses vaidlusaluse kodanikualgatuse eesmärgiga ning see eesmärk ei olnud inimembrüo õigusliku seisundi määratlemine või selgitamine, vaid see, et komisjon esitaks liidu seadusandjale need kolm ettepanekut (vt eespool punkt 147). Sellest järeldub, et eespool toodud etteheide tuleb edutuna tagasi lükata.

157 Mis puutub eespool punktis 137 osutatud etteheitesse, et finantsmääruse muutmisest keeldumise selgitused on lühidad, siis nähtub eespool punktis 150 esitatud selgitustest, et põhjendus oli piisav. Järelikult tuleb hageja etteheide põhjendamatuna tagasi lükata.

158 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb käesolev väide tagasi lükata.

Viies väide, et komisjon on teinud hindamisvigu

159 Hagejad väidavad, et vaidlustatud teatises on tehtud hulk hindamisvigu.

160 Esiteks heidavad hagejad komisjonile ette vaidlustatud teatises avaldatud seisukohta, et 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669) ei ole vaidlusaluse kodanikualgatuse küsimuses asjakohane. Nad väidavad sellega seoses, et komisjon rikub ELTL artiklis 7 sätestatud sidususe kohustuse põhimõtet, kui ta väidab, et liit peaks rahastama teadusprojekte, mis ei ole Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 1998. aasta direktiivi 98/44/EÜ biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse kohta (EÜT 1998, L 213, lk 13; ELT eriväljaanne 13/20, lk 395) artikli 6 alusel patenditavad.

161 Teiseks esitavad hagejad rea etteheiteid, mis puudutavad komisjoni kaalutlusi seoses inimembrüo tüvirakkude teadusuuringutega (lühidalt esitatud eespool punktis 135).

162 Esiteks väidavad hagejad, et komisjoni eetilistes põhjendustes inimembrüo tüvirakkude teadusuuringute kohta esineb vigu. Eelkõige vaidlevad nad vastu komisjoni hinnangule, mille kohaselt on inimembrüo tüvirakkude teadusuuringud moraalselt aktsepteeritavad, sest need on „paljude haiguste“ ravimeetodi väljatöötamiseks paljutõotavad, ja väidavad, tuginedes teatavale vaidlusaluse kodanikualgatuse ja ühe fondi koostatud dokumendile, et inimembrüo tüvirakkude teadusuuringud ei ole vajalikud ning leidub alternatiivseid märksa paljutõotavamaid lahendusi. Hagejad heidavad ette ka seda, et komisjoni lähenemise tagamõte on utilitaristlik, andes mõista, et teaduslik edasiminek õigustab inimembrüote hävitamist.

163 Teiseks väidavad hagejad, et vaidlustatud teatises osutatud „kolmekordse tagatise“ süsteem (vt eespool punkt 18) on mitterahuldav ning see ei kujuta endast adekvaatset vastust vaidlusaluse kodanikualgatuse väljendatud eetilisele murele. Selle esimene element, nimelt kohustus järgida siseriiklikke õigusnorme, ei määra kindlaks eetikastandardeid, vaid tagab üksnes, et siseriiklikke õigusakte tuleb nende sisust sõltumata järgida. Teise elemendi, nimelt kõnealuse uurimisprojekti analüüsimise eesmärk ei ole eetiliste standardite rakendamine, vaid üksnes selle tõendamine, et eksperiment viiakse läbi kooskõlas tunnustatud teaduslike põhimõtetega, mis ei vasta vaidlusaluse kodanikualgatuse tõstatatud küsimusele. Kolmas element, nimelt kohustus, et liidu vahendeid ei tohi kasutada uute tüvirakuliinide loomiseks ega teadusuuringuteks, millega kaasneb inimembrüote hävitamine, sealhulgas tüvirakkude saamiseks, ei lähe eetilise kohustuse võtmisest hoolimata piisavalt kaugele, kuna see ei puuduta teadusprojektide rahastamist, mis eeldavad inimembrüote hävitamist.

164 Kolmandaks esitavad hagejad rea etteheiteid, mis puudutavad komisjoni kaalutlusi seoses arengukoostööga. Selles osas väidavad hagejad, et puudub rahvusvaheline üksmeel mõiste „seksuaal- ja reproduktiivtervis“ sisu osas, millele komisjon vaidlustatud teatises viitab, ja puudub üksmeel küsimuses, et see mõiste hõlmab ka aborti. Hagejate sõnul ei sisalda rahvusvaheline õigus riikide suhtes kehtivat kohustust aborti lubada. Hagejad väidavad samuti, et aastatuhande arengueesmärgid ja rahvusvahelise rahvastiku- ja arengukonverentsi tegevusprogramm ei sisalda õiguslikult siduvaid kohustusi, vaid poliitilisi eesmärke. Eesmärk vähendada emade suremuse määra, mis on sätestatud nendes vahendites, on õiguspärane ja kiiduväärt, kuid see ei õigusta aborti. Peale selle ei ole vaidlustatud teatises näidatud, kuidas aitab liidupoolne abortide rahastamine emade suremuse määra vähendamisele kaasa. Hagejad leiavad, et emade suremuse vähendamiseks saaks võtta muid, vähem vastuolulisi meetmeid. Hagejad järeldavad, et komisjoni kaalutlus, mille kohaselt rahastamiskeeld piiraks liidu võimekust aastatuhande arengueesmärkide täitmisel, ei ole põhjendatud ning komisjoni keeldumist vaidlusaluse kodanikualgatuse poolt ette pandud meetme võtmiseks põhjendab pigem komisjoni enda institutsionaalne huvi.

165 Neljandaks vaidlevad hagejad vastu vaidlustatud teatises väljendatud komisjoni järeldusele, mille kohaselt ei ole finantsmääruse muutmise ettepanek vajalik. Hagejad on seisukohal, et EL esmases õiguses märgitud viited inimväärikusele ja inimõigustele ei välista vajadust lisada finantsmäärusesse sõnaselget, konkreetset ja täpset sätet, mis keelab selliste tegevuste rahastamise, mis on nende väärtustega vastuolus.

166 Komisjon vaidleb sisuliselt vastu sellele, et läbi viia on võimalik määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c alusel vastu võetud teatise sisuline kontroll. Ta väidab sellega seoses, et selle hindamisel, kas ta on täitnud oma kohustusi, mis tulenevad määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punktist c, ei oma tähtsust asjaolu, et muu institutsioon või vastava kodanikualgatuse korraldajad või allakirjutanud ei nõustu tema faktiliste hüpoteeside, õiguslike tõlgenduste või isegi tema valikut põhjendava poliitilise hinnanguga õigusakti ettepanekut mitte esitada. Küsimus, kas faktilised hüpoteesid, õiguslik tõlgendus või poliitilised hinnangud on veenvad, on pigem asjaolu, mille pinnalt tuleb vajaduse korral läbi viia poliitiline arutelu pärast teatise esitamist vastavalt kõnealusele sättele.

167 Neid kaalutlusi silmas pidades teeb komisjon ettepaneku lükata asjakohatuse tõttu tagasi kõik hagejate etteheited, kuna nendega vaidlustatakse faktilisi hüpoteese, õiguslikku tõlgendust, poliitilist hinnangut ja väärtushinnanguid, mille ta on vaidlustatud teatises sõnastanud.

168 Käesoleva väite hindamisel tuleb kindlaks määrata, milline võib olla vaidlustatud teatise sisu kohtuliku kontrolli intensiivsus.

169 Sellega seoses tuleb märkida, et seadusandliku algatuse õiguse teostamisel peab komisjonil olema ulatuslik kaalutlusruum, kuna tal on selle teostamise kaudu ELL artikli 17 lõike 1 alusel kohustus edendada liidu üldisi huve, tehes vastavalt vajadusele raskeid valikuid erinevate huvide vahel. Sellest järeldub, et komisjonil peab olema ulatuslik kaalutlusõigus, et otsustada, kas võtta või mitte võtta teatava kodanikualgatuse suhtes meedet.

170 Eelnimetatud kaalutlustest nähtub, et vaidlustatud teatist, milles on sõnastatud komisjoni lõplik otsus õigusakti ettepanekut liidu seadusandjale mitte esitada, kontrollib Üldkohus piiratud ulatuses, tuvastades lisaks põhjenduse piisavuse kindlakstegemisele ka selle, et nimetatud otsuses puuduvad ilmsed hindamisvead (vt selle kohta ja analoogia alusel 14. juuli 2005. aasta kohtuotsus Rica Foods *vs.* komisjon, C-40/03 P, EU:C:2005:455, punktid 53–55 ja seal viidatud kohtupraktika).

171 Käesoleva väite raames esitatud hagejate etteheiteid tuleb analüüsida neist kaalutlustest lähtudes.

172 Esiteks mis puutub etteheitesse seoses sellega, kuidas komisjon on tõlgendanud 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsust Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669) (vt eespool punkt 160), siis tuleb märkida, et selles kohtuotsuses, mis tehti eelotsusetaotlust puudutavas asjas, paluti Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 98/44 artikli 6 lõike 2 punkti c, mille kohaselt ei loeta patentseteks inimembrüote kasutamist tööstuslikel või kaubanduslikel eesmärkidel.

173 Nagu väidavad hagejad, leidis Euroopa Kohus 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuse Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669) punktis 35 tõesti, et kõiki inimese munarakke tuleb alates viljastumise hetkest käsitleda kui direktiivi 98/44 artikli 6 lõike 2 punktis c nimetatud „inimese embrüot“ kõnealuse sätte kohaldamisel, kuna niisuguse viljastamisega käivitub inimese arenguprotsess. Samas täpsustas Euroopa Kohus 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuse Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669) punktis 40, et direktiiv 98/44 ei reguleeri inimese embrüote kasutamist teadusuuringutes ja selle direktiivi ese on ainult biotehnoloogiliste leiutiste patentsus. Sellest järeldub, et vaidlustatud teatise punkti 2.1 lõpuosas väljendatud komisjoni järelduses, mille kohaselt 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuses Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669) ei käsitleta küsimust, kas selliseid uuringuid võib läbi viia ja rahastada, ei ole tehtud ilmset hindamisviga. Seega ei teinud komisjon viga, kui ta leidis sisuliselt, et 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669) ei ole asjakohane hinnangu andmisel vaidlusalusele kodanikualgatusele, milles esitatud liidu õigusakti teise muutmisettepanekuga taotletakse inimembrüote hävitamist eeldavate või sellega kaasnevate teadustegevuste rahastamise keeldu.

174 Vastupidi hagejate väidetele ei ole komisjoni argumendis ka vastuolu, kuna küsimus, kas inimembrüote kasutamist (ja hävitamist) hõlmavaid teadusuuringuid võib rahastada liidu vahenditest, erineb selgelt küsimusest, mida on käsitletud direktiivis 98/44 ja 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuses Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669), nimelt, kas sellist kasutamist eeldav biotehnoloogiline leiutis on patenditav või mitte.

175 Seega tuleb hagejate etteheide seoses sellega, kuidas komisjon tõlgendas 18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsust Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669), tagasi lükata.

176 Teiseks on seoses hagejate etteheidetega, mis puudutavad komisjoni kaalutlusi inimembrüo tüvirakkude teadusuuringute kohta (vt eespool punktid 161–163), asjakohane märkida, et oma argumendiga vaidlustavad hagejad sisuliselt komisjoni eetilise vaatenurga. Vaidlusaluse kodanikualgatuse eetiline vaatenurk on, et inimembrüo on inimolend, kellel peab olema inimväärikus ja õigus elule, samal ajal kui komisjoni eetiline vaatenurk, nagu nähtub vaidlustatud teatisest, võtab arvesse inimembrüo õigust elule ja inimväärikusele, kuid sellega võetakse samal ajal arvesse ka inimembrüo tüvirakkude teadusuuringute vajadusi, mis võivad pakkuda ravimeetodeid selliste praegu ravimatute ja/või eluohtlike haiguste puhul nagu Parkinsoni tõbi, diabeet, rabandus, südamehaigused ja nägemise kaotus (vt vaidlustatud teatise punkti 2.2.1 esimene lõik). Seega ei näi, et komisjoni eetilises vaatenurgas esineb selles küsimuses ilmne hindamisviga, ja hagejate argumentatsioon, mis põhineb teistsugusel eetilisel vaatenurgal, ei tõenda sellise vea olemasolu.

177 Mis puutub hagejate konkreetsesse väitesse, mida kinnitab nende endi ja fondi koostatud dokument ning mille kohaselt inimembrüo tüvirakkude teadusuuringud ei ole vajalikud ja esineb paljutõotavamaid asenduslahendusi (vt eespool punkt 162), siis tuleb märkida, et seda väidet ei ole piisavalt lahti seletatud. Lisaks tuleb märkida, et hagejad piirduvad üksnes viitega nimetatud

dokumendile, ilma et nad oleks selgitanud, kuidas see olemuselt tehniline dokument nende väidet toetab. Sellest järeldub, et kõnealune väide ei vasta Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõike 1 punktis c sätestatud nõuetele ja tuleb seega tagasi lükata.

178 Eespool esitatust järeldub, et hagejate etteheited, mis puudutavad komisjoni kaalutlusi seoses inimembrüo tüvirakkude teadusuuringutega, tuleb tagasi lükata.

179 Mis kolmandaks puutub hagejate etteheidetesse seoses arengukoostööd puudutavate komisjoni kaalutlustega (vt eespool punkt 164), siis tuleb kõigepealt märkida, et hagejad ei vaidle vastu sellele, et liit järgib eesmärki oma tegevusega vähendada emade suremuse määra, ega selle eesmärgi õiguspärasele ja kiiduväärt olemusele.

180 Seejärel tuleb nentida, et komisjon selgitas vaidlustatud teatise punktis 3.3 Maailma Terviseorganisatsiooni 2012. aasta väljaandele tuginedes, et emade suremuse üks põhjus on ohtlikud abordid ning liidu antav üldine ja mitte üksnes teatavate teenuste sihtrahastamiseks antav toetus aitab olulisel määral kaasa abortide arvu vähendamisele, sest see parandab ohutute ja tõhusate teenuste, sealhulgas kvaliteetsete pereplaneerimisteenuste, mitmesuguste rasestumisvastaste vahendite, hädaabiravimite ning tervikliku seksuaalhariduse kättesaadavust. Vastavalt Maailma Terviseorganisatsiooni samale väljaandele, millele tugineb ka komisjon, aitab abordiga seotud teenuste ohutuse parandamine kaasa emade suremuse ja haiguste vähendamisele. Arvestades komisjoni tõendatud seost ohtlike abortide ja emade suremuse vahel, ei ole vaidlustatud teatise punktis 4.3 väljendatud komisjoni järelduses, mille kohaselt piiraks rahastamiskeeld liidu võimekust saavutada emade suremuse vähendamine, tehtud ilmset hindamisviga ja hagejate argumendid, mis on toodud eespool punktis 164, ei tõenda sellise vea olemasolu.

181 Sellest järeldub, et hagejate etteheited, mis puudutavad arengukoostööga seoses esitatud komisjoni kaalutlusi, tuleb tagasi lükata.

182 Neljandaks olgu märgitud, et hagejate argumendid, mis puudutavad komisjoni järeldust finantsmääruse muutmise ettepaneku kohta (vt eespool punkt 165), seavad sisuliselt kahtluse alla komisjoni valikuõiguse liidu seadusandjale seoses vaidlusaluse kodanikualgatusega sellist ettepanekut mitte esitada, ei anna samuti alust käsitleda komisjoni hinnangut nii, et selles on tehtud ilmne viga.

183 Arvestades kõiki eespool toodud kaalutlusi, tuleb hagejate viies tühistamisväide tagasi lükata ja seega jätta hagi tervikuna rahuldamata.

Kohtukulud

184 Kodukorra artikli 134 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna hagejad on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb nende kohtukulud jätta nende endi kanda ja mõista neilt vastavalt komisjoni nõudele välja komisjoni kohtukulud.

185 Sama kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid ise oma kohtukulud. Sellest tuleneb, et Poola Vabariik, parlament ja nõukogu kannavad ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (teine koda laiendatud koosseisus),

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Jätta European Citizens' Initiative One of Us'i ja teiste hagejate, kelle nimed on esitatud lisas, kohtukulud nende endi kanda ja mõista neilt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud.

3. Jätta Poola Vabariigi, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu kohtukulud nende endi kanda.

Prek Buttigieg Schalin

Berke Costeira

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 23. aprillil 2018 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust 2

Euroopa kodanikualgatusega „Üks meist“ seotud menetlus 2

Vaidlustatud teatise sisu 3

Menetlus ja poolte nõuded 5

Õiguslik käsitlus 7

Vastuvõetavus 7

Hagi vastuvõetavus niivõrd, kui selle on esitanud üksus Euroopa kodanikualgatus „Üks meist“ 7

Vaidlustatud teatise vaidlustatavus ELTL artikli 263 tähenduses 8

Sisulised küsimused 13

Esimene väide, et on rikutud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c, kuna vaidlusaluse kodanikualgatusega seoses on õigusakti ettepanek jäetud esitamata 14

Teine väide, mis on esitatud teise võimalusena ja mille kohaselt on rikutud ELL artikli 11 lõiget 4, kuna vaidlusaluse kodanikualgatusega seoses on õigusakti ettepanek jäetud esitamata 15

Kolmas väide, et on rikutud määruse nr 211/2011 artikli 10 lõike 1 punkti c, kuna komisjon ei ole vaidlustatud teatises eraldi esitanud oma õiguslikke ja poliitilisi järeldusi kodanikualgatuse kohta 16

Neljas väide, et on rikutud põhjendamiskohustust 17

Viies väide, et komisjon on teinud hindamisvigu 20

Kohtukulud 23